

donanma ile yardıma gelmesi üzerine Ali Paşa şehri Venedikliler'den tekrar almaya muvaffak oldu (1501). Bu fetihden sonra Mora'da ticaret çok gelişmiş, o sırada İspanya'da büyük sıkıntı içerisinde olan müslümanlardan bir kısmı Mora'ya yerleşmiştir.

Ali Paşa 1501'de Mesih Paşa'nın ölümü üzerine vezîriâzam oldu. Bu ilk sadâreti iki yıl kadar devam etti ve 1503'te görevden alındı. 1506'da ikinci defa bu makama tayin edilen Ali Paşa 1511'de şehid düşünceye kadar sadârette kalarak devlet işlerini başarıyla yürüttü. Hatta II. Bayezid birçok konuda idareyi ona bıraktı. Bu dönemde şehzadeler arasındaki taht mücadelesi ve Şilik faaliyetleri onu en çok meşgul eden konular oldu. Şehzadeler meselesinde büyük şehzade Korkut'a ve en küçük şehzade Selim'e karşı Ahmed'i destekledi. Şehzade Korkut'un Antalya'da sancağı civarında bulunan sadâret has*ları yüzünden aralarında ihtilâf çıkmış, Ali Paşa'nın bu haslar konusunda direktmesi Korkut'un birkaç adamıyla birlikte Mısır'a kaçmasına sebep olmuştur. Ancak Ali Paşa'nın Korkut'un haslarını iki katına çıkarması üzerine Mısır'dan dönmesi sağlanmıştır. Ayrıca babasından hükümdarlığı zorla almak isteyen Şehzade Selim'i 1511'de Çorlu'da mağlûp etmiştir. Diğer taraftan Şahkulu hareketinin mevzii olmaktan çıkıp doğrudan doğruya devleti meşgul eden bir mesele haline gelmesi üzerine hareketi bastırmakla görevlendirildi. Asker arasında çıkan ihtilâfları ortadan kaldırarak Şahkulu üzerine yürüten vezîriâzam, Sivas-Kayseri arasındaki Gökçay mevkiinde Şahkulu ile karşılaştı. Bu mücadele sırasında Şahkulu öldürülüp askerleri dağıtıldı ise de âsiler üzerine tedbirsizce yürüten Ali Paşa Şahkulu'nun askerleri tarafından çember içine alındı ve isabet eden bir okla şehid düştü (2 Temmuz 1511). II. Bayezid Ali Paşa'nın ölümüne çok üzüldü.

Atik Ali Paşa değerli bir devlet adamı, iyi bir kumandan olmanın yanında memleketin imarına önemli hizmetleri geçmiş bir kimsedir. Dürüst ve dirayetli şahsiyeti, hayır severliğiyle devrin kaynaklarında övülmüştür. Onun hayır eserlerinin başında İstanbul Çemberlitaş'ta cami, medrese, imaret, mektep, kütüphane ve diğer müstemilâtan oluşan külliye gelir. Ali Paşa'nın bu külliye içerisinde teşkil ettiği kütüphaneye fetihden sonraki İstanbul'un en önemli kültür müesseselerinden biridir. Yine İstanbul

Karagümrük'teki Zincirlikuyu veya Atik Ali Paşa Camii, Tekfur Sarayı civarında Kariye adıyla manastırdan çevrilen cami, bunun yakınında yaptırdığı bir medrese, Edirne'deki bir cami, Bursa'da bir imaret, Mora'daki birkaç sıbyan mektebi onun hayratındandır.

Ali Paşa, vakıflarında hizmet gören personelin ücretleri, bu eserlerin tamir masrafları vb. için başta İstanbul olmak üzere imparatorluğun birçok yerinde yüzlerce ev, dükkân, han, hamam, çiftlik, bahçe ve tarla vakfetmiştir. 953 (1546) yılında yapılan bir tesbite göre vakıflarının toplam geliri 471.998 akçe idi. O dönemdeki paranın alım gücüne göre çok büyük bir meblâğ olan bu toplamdan vakıf personeli, imaret masrafları, Medine fukarası için yapılan toplam harcama 270.638 akçe tutmakta, 201.360 akçe ise vakfın gelir fazlası olarak kaydedilmektedir.

Ali Paşa bütün bunların yanında ilim ve sanata da yakın ilgi duymuş, ilim ve sanat erbabını himaye etmiştir. Sarayında sık sık âlim ve şairleri toplar, onlara ziyafet verir, ilim ve kültür sohbetleri yapılmasını sağlardı. Devrinin tanınmış şairlerinden Priştineli Mesîhî onun divan kâtibi idi. Efendisinin ölümü üzerine söylediği mersiyesi meşhurdur. İdrîs-i Bitlisî *Heşt Bihişt* adlı tarihe dair eseri ni Atik Ali Paşa'ya ithaf etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), s. 67-71; Tursun Bey, *Târîh-i Ebû'l-Feth* (nşr. A. Mertol Tulum), İstanbul 1977, s. 207-213; Hoca Sâdeddin, *Tâcüt-tevârîh*, II, 218; Solakzâde, *Târîh*, s. 294, 299; *Hadîkatü'l-vüzerâ*, s. 20; Ayvansarâyî, *Hadîkatü'l-cevâmî*, I, 119, 150, 159; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, tür. yer.; Selahattin Tansel, *Sultan II. Bayezit'in Siyasi Hayatı*, İstanbul 1966, s. 106-107, 280-286; Tayyib Okç, "Hadım (Atik) Ali Paşa Kimdir?", *Necatî Lugal Armağanı*, Ankara 1968, s. 501-515; İsmail E. Erünsal, *Türk Kütüphaneleri Tarihi II: Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Osmanlı Vakıf Kütüphaneleri*, Ankara 1988, s. 33; Reşad Ekrem Koçu, "Ali Paşa", *İA*, I, 331-332; R. Mantran, "Ali Pasha Khadim", *EI*² (İng.), I, 396.

MEHMET İPŞİRLİ

ATİK ALİ PAŞA CAMİİ

İstanbul Çemberlitaş'ta
XVI. yüzyıl başlarına ait cami
ve manzumesi.

Kurucusu, Sultan II. Bayezid devri vezîriâzamlarından Atik Ali Paşa'dır. Evvelce Sedefçiler, Eski Ali Paşa, Dikilitaş, Vezir Hanı, Sandıkçılar Camii gibi isimlerle tanınmış olmakla beraber bugün bu ad-

ların hepsi unutulmuştur. Üzerinde yapıldığı tarihiyle yaptıranı belirten bir kitabesi bulunmamakla beraber vakıf kayıtları bu caminin Atik veya Hadım Ali Paşa'nın hayratından olduğunu göstermektedir. 953 (1546) tarihli *Vakıflar Tahrir Defteri*'nde vakfiyesi 915 (1509-10) tarihli olarak gösterilmiş ve caminin yanında veya yakınında medrese, kervansaray, imaret ve dükkânları bulunduğu bildirilmiştir. Ayrıca bunlar için İstanbul, Galata, Silivri, Vize, Pınarhisarı, Edirne, Yalova, Bursa, İnegöl, Aydın, Saruhan, Ayasuluk (Selçuk), Amasya, Bafra, bugünkü Bulgaristan'da Yanbolu, Zağra Yenicesi, Filibe, bugünkü Yunanistan'da Zihne, Serez, Moton, Koron, Anavarin, Kartene, Balyabadra (Patras), Hırsova ile bugünkü Rusya sınırları içindeki Kefe'de birçok zengin vakıf gelirleriyle kaydedilmiştir. Ayvansarâyî, caminin yapılış tarihini 902 (1496-97) olarak gösterir. Bugün caminin cümle kapısı üstünde bulunan âyet-i kerîme yazısı köşesinde her ne kadar 902 tarihi varsa da, bu levha üzerinde görülen 1314 (1896-97) tarihinden açıkça anlaşıldığı gibi, yazı 1894 zelzelesinden sonra yapılan büyük tamirde yazılmış ve buraya konulmuştur. Ali Paşa'nın böyle büyük ve önemli bir eseri ancak vezîriâzam olduktan sonra yaptırabileceği ve vakfiyenin de 915 (1509-10) tarihli olduğu göz önünde tutulursa, caminin ve manzumesinin her yerde tekrarlandığı gibi 902'de (1496-97) değil en azından 915'e doğru yapılmış olması gerekir.

Cami ve manzumesi, herhalde çevresini mahveden 1587 yangını ile 6 Cemâziyelâhîr 1058 (28 Haziran 1648) zelzelesi ve 1043 (1633-34) ile 1062 (1652) yangınlarından büyük ölçüde zarar görmüş olmalıdır. Nitekim tarihi bilinmeyen, ancak 1648 zelzelesine ait olduğu tahmin edilen bir belgede caminin orta kubbesinin tamamen, minaresinin de şerefesine kadar yıkıldığı belirtilmektedir. Eğer bu belge 1648 zelzelesine ait değilse, Atik Ali Paşa Camii'nin bu felâketten sonra da büyük ölçüde bir tamir görüldüğü, üzerindeki barok üslûbundaki izlerden anlaşılır. 1865'teki Hoca Paşa yangınında ve 1894 zelzelesinde de zarar gören cami 1896'da tekrar tamir edilmiş, bu arada manzumesinin bazı kısımlarını kaybetmiştir. Cami 1937-1938 yıllarında bir tamir daha görmüştür.

Atik Ali Paşa Camii, geç Roma döneminden İmparator I. Constantinus tarafından kendi adını yaşatacak olan anıtın etrafında yaptırdığı büyük beyzî (oval)

meydanın (forum constantini) yerinde inşa edilmiştir. Meydanın ortasını süsleyen ve önceleri üstünde imparatorun heykeli bulunan porfir anıt Türk döneminde Dikilitaş olarak adlandırılmışsa da bugün Çemberlitaş olarak bilinmektedir. Ne vakit harap olduğu bilinmeyen forumu çevreleyen revakların sütunları ise Atik Ali Paşa Camii ve manzumesinde kullanılmıştır.

Atik Ali Paşa Camii tamamen kesme taştan yapılmış, revaklı beş kubbeli bir son cemaat yerini takip eden, esas eksen üzerinde bir büyük kubbe ve bir yarım kubbeden ibaret ana mekânı olan bir yapıdır. Kubbeli mekânın iki yanında ayrıca ondan şimdi birer kare pâyeye ayrılan daha alçak kubbeli yan mekânlar vardır. Bunlar sağda ve solda kubbeli ikişer bölmeden ibaret olup geniş kemerlerle orta mekâna açılırlar. Mihrap tarafında yarım kubbenin örttüğü dikdörtgen çıkıntıda geçiş, köşelerde çok zengin mukarnaslı pandantiflerle sağlanmıştır. Bu cami genellikle bugün mevcut olmayan ilk Fâtih Camii'ne benzetilir ki doğru bir görüştür. Caminin Osmanlı devri Türk mimarisinde önceleri "Bursa tipi" veya "ters T tipi" denilen zâviyeli veya tabhaneli camilerden olmadığı da açıkça bellidir. Nitekim Atik Ali Paşa Camii'nde yan odaların bu tip yapılarıdaki gibi orta mekândan birer duvarla ayrılmış olmadıkları görülmektedir. Bugün burada kemerleri taşıyan birer kalın pâyeye vardır. Ancak bu pâyelerin cami ile aynı tarihte yapılmış olmadıkları, açık barok üslup gösterdiklerine göre 1750'lerden sonra yapıldıkları anlaşılar. Yan mekânları orta ana mekândan ayıran barok profilli pâyelerin yerlerinde başlangıçta kırmızı benekli kalın gövdeli birer sütun bulunduğu, 1553 yılında Kanûnî Sultan Süleyman'a gelen bir elçilik heyetinde bulunan Hans Dernschwam'ın (ö. 1570) seyahatnâmesinden öğrenilmektedir. Sütunlar 1648 zelzelesiyle 1633-1634 ve 1651-1652 yangınlarından zarar gördüklerinden, 1766 zelzelesinden sonra tamamen kaldırılarak yerlerine bugün görülen pâyeler yapılmış veya sütunlar yığma pâyeler içine alınmıştır. Atik Ali Paşa Camii, çifte kubbenin örttüğü ve birer sütun ile ayrılan yan kanatlarıyla enine gelişen cami tipinin bir örneğini teşkil etmekte ve Edirne'de Üç Şerefeli, Manisa'da Sultan, Amasya'da Beyazıt, İstanbul'da ilk Fâtih ve Beyazıt camilerinin gelişme zincirinin bir halkasını teşkil etmektedir.

Atik Ali Paşa Camii'nin muntazam bir avlusu yoktur. Beş bölümlü son cemaat yerinin devşirme sütunlarının dördü mermer, ikisi porfirdir. Orta bölümün kubbesinin içi de zengin bir kalem işi süsleme ile kaplıdır. Mermer kaplamalı cümle kapısı nişinin üst kısmı klasik devir üslubuna uygun olarak mukarnaslı, alt kısımdaki köşe pahları ise açık biçimde barok üslubunda yapılmıştır. Böylece 1750'lerden sonra kapı nişinin alt kısmının değişikliğe uğradığı belli olmaktadır. Girişin üstündeki âyet-i kerîme ise 1896 tamirinde hattat Sâmî Efendi tarafından yazılmıştır.

Mermerden mihrap ve minber fazla süslü olmamakla beraber sade, zarif ve nisbetlidir. Mihrabın iki yanında asılı olan mum külâhları eşlerine az rastlanan unsurlardır. Biraz kalınca gövdeli minarede şerefe çıkmaları stalaktitlidir. Minare kapısı üstünde yine Sâmî Efendi hattı ile bir besmele ve 1315 (1897-98) tarihi vardır. Atik Ali Paşa Camii İstanbul'un en hareketli ana caddesi üzerinde, şehrin en eski eserlerinden biri olarak Türk mimarlık tarihinin önemli ve değerli bir temsilcisidir.

Caminin kible tarafında altı ayak üstüne oturan kubbe ile örtülü bir açık türbe vardır. 1553-1555 yıllarında karşıdaki Elçi Hanı'nda kalan Alman ressamı Melchior Lorichs'in yaptığı resimde gösterilmeyen bu türbenin kime ait olduğu bilinmemektedir. Ali Paşa çarpması sırasında şehid düşmüş ve Hüseyin Ayvan-sarâyî'nin *Vefeyât-ı Selâtin*'deki ifadesine göre "cesedi zâyi olmuştur". Bu türbenin daha geç bir dönemde cami hazîresine gömülen önemli bir kişi için yapılmış olabileceği düşünülebilir. Evvelce

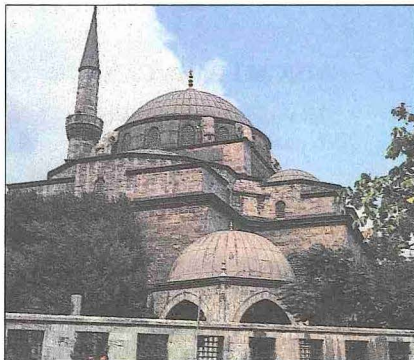
içinde üç büyük, üç de küçük sanduka varken son tamirlerde bunlar kaldırılmıştır.

Atik Ali Paşa Camii manzumesinin bir imareti ve tekkesi olduğu da bilinmektedir. Lorichs'in çizdiği resimde çok kubbeli ve bacalı bir bina, caminin kible tarafında Çemberlitaş'a uzanan yerde gösterilmiştir. Bu bina sonraları harap olmuş ve son kalıntıları dükkânlar haline getirilerek XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar kullanılmış, Divanyolu caddesi düzenlendiğinde bir kısmı yıkılmıştır. Son izleri de Mimar Kemâleddin Bey'in burada yapacağı Altıncı Vakıf Hanı için ortadan kaldırılmıştır. Bu hanın 1912-1914'te yarım kalan temel inşaatı ise 1938'de yıktırılmıştır. Bu yapının tekke mahiyetinde bir imaret - misafirhane olması mümkündür. 1937-1938'de hazîre düzenlenirken bulunan imaret kitabesi, üzerindeki 1314 (1896-97) tarihinden de anlaşılacağı gibi, 1894 zelzelesi arkasından yapılan tamirlere aittir. *Mecmûa-i Tekâyâ'*'dan öğrenildiğine göre, XIX. yüzyıl sonlarında Atik Ali Paşa Camii içinde Halvetî tarikatine bağlı Kasım Çelebi Tekkesi'nin âyinleri icra edilmekteydi.

Manzumenin kervansarayı olduğuna ihtimal verdiğimiz Elçi Hanı ise 1865'te Hocapaşa yangınında harap olmuş, 1880'e doğru da tamamen yıkılmıştır. Bu han, medrese ile birlikte caddenin karşı tarafında bulunuyordu. Medrese ise ön cephesi kesilmiş olarak durmaktadır. Tam simetrik bir plana göre inşa edilen medresenin, ortasında kubbeli revaklı bir avlu etrafında sıralanan sekizden günümüzde on ikisi mevcut olan kubbeli on altı hücresi vardı. Tam ortadaki büyük kubbeli dersane ise bir çıkıntı teşkil etmekte olup taş ve tuğla dizileri halinde inşa olunmuştur. XIX. yüzyılda cadde genişletilirken medresenin uç kısmındaki dört hücresi yıkılarak bunların yerine caddeye bakan üst odalar yapılmış, cadde kenarına da düz bir duvar çekilmiştir.

Caminin etrafını çeviren geniş hazîre, bir defa XIX. yüzyılın ikinci yarısında, iki defa da 1937 ve 1956 yıllarında yıktırılarak daha geriden yeniden yapılmış, bu arada bazı kabirler ortadan kalkmıştır. Şehrin ana caddesi üzerinde olduğundan, Osmanlı devlet adamlarından tanınmış pek çok kişinin mezarları buradadır. Bunların en başta geleni, cami avlusuna bakan tarafta demir parmaklıklı iki pencere arkasında yer alan defter-i hâkânî emini Ali efendi'nin (ö. 1752) kab-

Atik Ali Paşa Camii ve Türbesi - Çemberlitaş / İstanbul

ridir. Derviş Mehmed Paşa, Siyavuş Paşa, Boynueğri Mehmed Paşa, Hasan Paşa, Küçük Çelebi, Şeyh Kasım ve Ramazan efendilerin mezarlarının da burada olduğu biliniyorsa da bugün bunların çoğu kaybolmuştur. 1741'de İtalya'ya elçi olarak gönderilen ve yağlı boya bir portresi Napoli Sarayı'nın bir duvarını süsleyen cizye muhasebecisi Küçük Hüseyin Efendi (ö. 1742) ile oğlu Sâdullah Efendi'nin (ö. 1794) kabirleri de buradadır.

Kuzey tarafından ilk yapısına müdahale edilerek şekli bozulan cami avlusunun esas biçiminin nasıl olduğu anlaşılmamaktadır. Avlu kenarında olan ve üzerinde yakın tarihe ait bir kitâbe bulunan sıbyan mektebi de Atik Ali Paşa manzumesinin bir parçası olmalıdır. Avluda bulunması gereken şadırvan ise yoktur. Yalnız Nuruosmaniye Camii tarafında eski bir su haznesi bulunmaktadır. Ana cadde kenarında, hazîre duvarına bitişik barok üslûbundaki çeşme ise Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa tarafından 1168'de (1754-55) yaptırılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), s. 67-71; Ayvansarâyî, *Hadîkatü'l-cevâmi'*, I, 149; a.mlf., *Vefeyât-ı Selâtin*, s. 69; Bandırmalızade, *Mecmûa-i Tekâyâ*, İstanbul 1307, s. 5; C. Gurlitt, *Die Baukunst Konstantinopels*, Berlin 1907-12, s. 63; Halil Edhem [Eldem], *Camilerimiz*, İstanbul 1932, s. 40-42; Konyalı, *İstanbul Âbideleri*, s. 7-9; Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livâsı*, s. 394-403; Ayverdi, *Fâtih Devri Mi'mârîsi*, s. 108-111; a.mlf., "Atik Ali Paşa Camii", *İst.A*, III, 1281-1286; W. Müller-Wiener, *Bildlexikon zur Topographie İstanbuls*, Tübingen 1977, s. 371-373; A. Gabriel, "Les mosquées de Constantinople", *Syria*, Paris 1926, s. 367-368; F. İsmail Ayanoğlu, "Vakıflar İdaresince Tanzim Ettirilen Tarihî Makbereler", *VD*, II (1942), s. 400; Semavi Eyice, "Atik Paşa Camiinin Türk Mimari Tarihindeki Yeri", *TD*, sy. 19 (1964), s. 99-114; a.mlf., "Elçi Hamı", a.e., sy. 27 (1970), s. 93-130; a.mlf., "Bir Türk Elçisinin Portresi", *TTK Belleten*, XLI/163 (1977), s. 555-563.

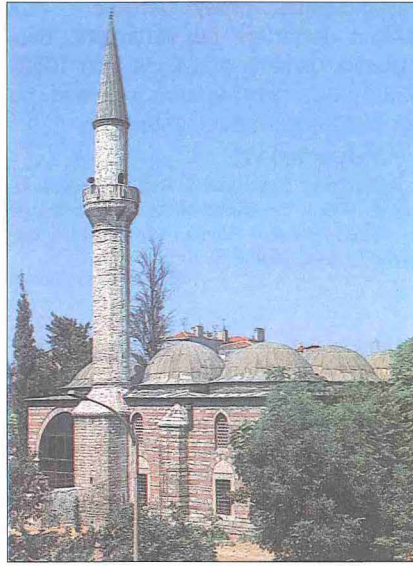

SEMAVİ EYİCE

ATİK ALİ PAŞA CAMİİ

İstanbul'un Karagümrük semtinde,
bir cami.

Kurucusunun Çemberlitaş'taki aynı adla anılan diğer camiinden ayırt etmek için buraya önceleri Vasat Ali Paşa veya Zincirlikuyu Camii de denilirdi. Cami, II. Bayezid devri vezîriâzamlarından Atik Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır. 1058 (1648) zelzelesinde minaresinin bir kısmı ile son cemaat yeri yıkılmış, ahşap olarak yapılan bu kısım son yıllarda, es-

Atik Ali Paşa Camii - Karagümrük / İstanbul

ki izlere göre dört pâyeye dayanan kemerler üzerine oturan üç kubbeli bir revak halinde yeniden inşa edilmiştir. Cami, erken Osmanlı devrinde yaygın olan çok kubbeli camiler tipinin küçültülmüş bir benzeridir. Dikdörtgen mekân, iki kalın pâyenin yardımıyla altı bölüme ayrılarak bunların üzerleri kubbelerle örtülmüş, duvarlar bir sıra kesme taş, üç sıra tuğladan şeritler halinde örülmüştür. Fazla süslü olmamakla beraber güzel bir mermer minberi vardır. Yakınındaki medrese Sadrazam Semiz Ali Paşa'nın vakfıdır. Karşısındaki hazîrede ise hattat Mustafa Râkım Efendi'nin türbesi bulunmaktadır. Yine yakınında inşa edilmiş olan hamam bugün ortadan kalkmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), s. 67-71; Ayvansarâyî, *Hadîkatü'l-cevâmi'*, I, 119; A. Gabriel, *Les mosquées de Constantinople*, Syria 1926, s. 384-385; Halil Edhem [Eldem], *Camilerimiz*, İstanbul 1933, s. 42; W. Müller-Wiener, *Bildlexikon zur Topographie İstanbuls*, Tübingen 1977, s. 374.

SEMAVİ EYİCE

ATİK MUSTAFA PAŞA CAMİİ

İstanbul'da Ayvansaray semtinde
kiliseden çevrilme cami.

İçinde Ebû Eyyüb el-Ensârî'nin alem-darı olduğu kabul edilen Câbir b. Abdullah (veya Câbir b. Semüre) el-Ensârî'nin makamı bulunduğu buraya Hazre-

ti Câbir Camii de denilmektedir. Aslının, önceleri havârilardan Markos ve Petros'a ithaf edilerek V. yüzyılda yapılmış bir kilise olduğu sanılırken sonraları buranın IX. yüzyılda İmparator Theophilos'un (829-842) kızı Tekla'nın Azize Tekla adına yaptırdığı kilise ile aynı olduğu ileri sürülmüştür. 1059'da İmparator II. İsaakios Komnenos tarafından muhteşem surette tamir ve tezyin ettirilen mâbedi fetihten bir süre sonra Sadrazam Koca Mustafa Paşa camiye çevirmişse de, 953 (1546) tarihli *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri*'nde genellikle büyükçe her hayrat ayrı olarak yer alırken bu cami, Mustafa Paşa'nın İstanbul'un başka bir semtindeki diğer camii (Koca Mustafa Paşa Camii) ile birlikte kaydedilmiştir. Türk devrinde binanın örtü sistemi değiştirilerek bütünüyle yeniden düzenlenmiş, bu arada Türk mimari üslûbundaki şimdiki basık kubbe yapılmış ve yeni pencereler açılmıştır. 1729 Balat yangınında ne derecede zarar gördüğü bilinmeyen caminin avlusu yoktur. Girişi karşısında Şatır Hasan Ağa tarafından 1104'te (1692-93) bir çeşme yaptırılmıştır. Geç bir devirde inşa edilen ahşap son cemaat yerinden geçilen esas mekân ise bir haç biçimindedir. Kilise apsis çıkıntısının sağındaki hücre, Hz. Câbir makam-türbesi olmuştur. 1894 zelzelesinde kısmen yıkılan minaresi sonraki yıllarda taş külahlı olarak yenilenmiştir. Klasik üslûptaki mihrap apsis eksenine eklenmiştir. Geç devirde yapılan minber, kürsü, mahfil gibi ahşap kısımlar ise herhangi bir sanat değerine sahip değildir.

Atik Mustafa Paşa Camii - Ayvansaray / İstanbul

